

JUSTYNA KALIŃSKA
KATARZYNA LEBIECKA
Instytut Ekonomiki Rolnictwa
i Gospodarki Żywnościowej – PIB
Warszawa

PLAN ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH W AUSTRII

Wprowadzenie

W latach 2000-2006 łączne środki finansowe przeznaczone na Wspólną Politykę Rolną w Unii Europejskiej osiągną poziom około 300 bln EUR. W krajach członkowskich zdecydowana większość tej kwoty, bo aż 90% przypada na regulacje rynku i wsparcie bezpośrednie produkcji rolniczej (I filar WPR), pozostała część – 10% na rozwój obszarów wiejskich (II filar) [6].

Na tle państw UE przypadek Austrii wydaje się być odosobniony, ponieważ podział środków finansowych na rolnictwo pozostaje w odwrotnej relacji [5]. Od chwili przystąpienia do UE, rozwój obszarów wiejskich jest priorytetem polityki rolnej Austrii. Z uwagi na dużą powierzchnię użytków rolnych znajdujących się na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (najczęściej na obszarach górzystych), rozdrobnioną strukturę gospodarstw rolnych oraz utrzymanie możliwości konkurencyjności na rynku rolnym UE, polityka austriacka skupia się na takich aspektach rolnictwa jak: środowisko, krajobraz czy turystyka [6]. Bodźcem dla obrania tego kierunku polityki był z pewnością odpowiedni moment przystąpienia Austrii do UE. Połowa lat 90. XX wieku to czas reform WPR zmierzających ku rozwojowi obszarów wiejskich i próba wprowadzenia działań rolnośrodowiskowych. Nie bez wpływu pozostaje tu również austriacka tradycja wspierania dochodów rolniczych i rozwoju obszarów wiejskich [3].

Niniejsze opracowanie ma na celu ukazanie rozwiązań, jakie zostały przyjęte przez Austrię w celu racjonalnego wykorzystania środków oraz odpowiednie dopasowanie działań w ramach PROW do sytuacji rolnictwa w kraju. Zostanie przedstawiony zakres działań oraz podział środków finansowych PROW w Austrii w latach 2000-2004, a także próba oceny wykorzystania tych środków.

Charakterystyka rolnictwa w Austrii

W Austrii użytki rolne (UR) zajmują 3,26 mln ha, na co przypada 1,38 mln ha gruntów ornych, 1,81 mln ha trwałych użytków zielonych i 47,5 tys. ha plantacji winorośli. Na pozostałej powierzchni znajdują się sady, szkółki drzewek i inne. Z kolei powierzchnia pod lasami wynosi około 3,26 mln ha [2].

Austria jest krajem zróżnicowanym pod względem ukształtowania terenu, co ma decydujący wpływ na specjalizację produkcji rolniczej w określonych rejonach kraju. Grunty orne zajmują około 42% powierzchni użytków rolnych i są położone głównie we wschodniej części kraju, w regionach: Górnej i Dolnej Austrii, Burgenlandu oraz Styrii. Pozostałe tereny kraju to obszary górzyste¹, gdzie prowadzenie upraw rolniczych jest znacznie utrudnione, dlatego też jedną czwartą powierzchni UR w Austrii stanowią pastwiska. Odgrywają one ważną rolę zwłaszcza na zachodzie, w Alpach (Tyrol, Salzburg, Karyntia, Vorarlberg). Na 28% powierzchni UR znajdują się trwałe użytki zielone, a na pozostałych 3% inne uprawy, głównie plantacje trwałe – sady i winnice.

Tabela 1

Wielkość gospodarstw w Austrii w latach 1980-2003

Wyszczególnienie	1980		1990		1995		2003	
		%		%		%		%
Poniżej 5 ha	122460	38,5	101390	36,0	68640	28,7	40821	21,4
5-20 ha	120008	37,7	104014	36,9	93253	39,0	74903	39,3
20-50 ha	59858	18,8	59461	21,1	58211	24,3	52503	27,6
50-100 ha	9304	2,9	10566	3,7	12078	5,1	14805	7,8
Powyżej 100 ha	6455	2,0	6474	2,3	6917	2,9	7350	3,9
Razem	318085	100,0	281910	100,0	239099	100,0	190382	100,0

Źródło: Obliczenia własne na podstawie [2].

Według ostatniego badania struktury agrarnej w Austrii, przeprowadzonego w 2003 roku, liczba gospodarstw specjalizujących się w produkcji rolnej i leśnej wynosiła ponad 190 tys. Wśród nich najliczniejszą grupę, około 60%, stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni poniżej 20 ha UR, aczkolwiek w ciągu ostatnich lat liczba gospodarstw (zwłaszcza tych najmniejszych, poniżej 5 ha UR) zmniejszała się, przy jednoczesnym wzroście gospodarstw dużych obszarowo – powyżej 50 ha. Z kolei liczba gospodarstw największych, ponad 100 ha, stanowi jedynie niecałe 4%. W porównaniu ze spisem rolnym w roku 1999 liczba gospodarstw zmniejszyła się o około 12%. Średnia wielkość gospodarstwa w 2003 roku wyniosła 17,3 ha użytków rolnych.

Znaczącą grupę, bo aż 40% austriackich gospodarstw (72 tys.) stanowią gospodarstwa rolne położone na terenach górzystych. Według ostatniego badania struktury agrarnej w 1999 roku, nastąpił istotny spadek liczby tych gospodarstw o około 13%. Średnia powierzchnia gospodarstwa położonego na obszarach górzystych wynosi 13,4 ha.

Od 2001 roku gospodarstwa rolne znajdujące się na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania są oceniane w zależności od stopnia utrudnień i na tej podstawie dzielone na cztery kategorie. Największy odsetek gospodarstw górskich

¹ Alpy i Masyw Czeski zajmują około 75% powierzchni kraju.

– 41% znajduje się w grupie drugiej o średnich utrudnieniach, ich powierzchnia zajmuje około 45% użytków rolnych Austrii. Do grupy czwartej, o „*ekstremalnych ograniczeniach*” zakwalifikowano około 9,4% gospodarstw. Z uwagi na górzyste ukształtowanie terenu na zachodzie kraju, udział gospodarstw ze znacznymi utrudnieniami w gospodarowaniu jest największy (np. w Tyrolu wynosi on 53%).

W Austrii na gruntach ornych są uprawiane głównie zboża, rośliny paszowe, oleiste i motylkowe. Prowadzona w Austrii produkcja zwierzęca jest ściśle związana z produkcją roślinną. Na wschodzie kraju dominuje hodowla bydła i trzody chlewnej, na zachodzie natomiast, ze względu na dużą powierzchnię pastwisk – hodowla owiec i kóz. Pogłowie bydła w Austrii na koniec 2005 roku wynosiło niewiele ponad 2 mln sztuk, z czego około 535 tys. stanowiło stado krów mlecznych. Od 2000 roku obserwuje się spadek pogłowia trzody chlewnej, który wynosi ponad 3 mln sztuk. Z kolei liczba owiec od trzech lat pozostaje na zbliżonym poziomie – 326 tys. zwierząt; podobnie kóz – 55 tys.

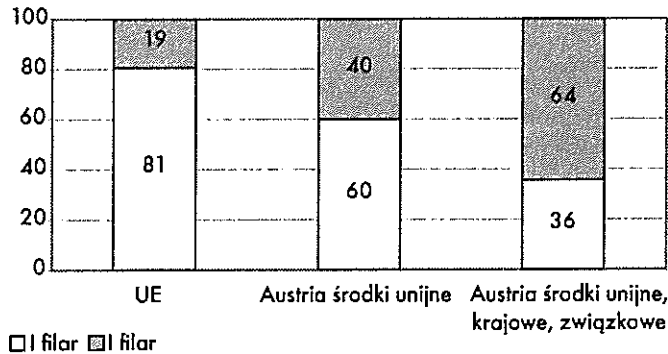
Ochrona przyrody i środowiska w Austrii, w tym także obszary „Natura 2000” leży w kompetencjach poszczególnych landów. Austria, z uwagi na znaczną powierzchnię obszarów górzystych i związane z tym rozdrobnione rolnictwo oraz bioróżnorodność krajobrazu rolniczego na tych terenach, odgrywa istotną rolę w UE [2]. Obszary „Natura 2000” wyznaczone na podstawie Dyrektywy Ptasiej obejmują powierzchnię ponad 930 tys. ha., natomiast Dyrektywy Siedliskowej – niecałe 900 tys., co razem stanowi 14% powierzchni kraju. Na tych terenach prowadzi działalność rolniczą i leśną ponad 21 tys. gospodarstw, co stanowi 11% ogółu.

Kierunek polityki rolnej Austrii

Na kształt działań i podział środków finansowych w ramach Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich decydujący wpływ wywiera przede wszystkim specjalizacja rolnictwa kraju, a także potrzeby danego regionu. Polityka rolna Austrii jest zorientowana na rozwój obszarów wiejskich, o czym świadczy już sama struktura podziału środków pieniężnych w ramach I i II filaru WPR. W latach 2000-2004 w Austrii na instrumenty I filaru WPR przypadło jedynie 36% sumy przeznaczony na rolnictwo, natomiast na rozwój obszarów wiejskich aż 64%. Podział tych środków w krajach UE rozkłada się zupełnie inaczej, o czym świadczy rys. 1, przedstawiający relację podziału środków finansowych pomiędzy I i II filar WPR w UE oraz w Austrii.

Głównym źródłem finansowania rolnictwa i obszarów wiejskich w Austrii jest budżet unijny, który w 56% pokrywa wydatki na rolnictwo. Jednocześnie istotną rolę w finansowaniu odgrywają budżety lokalne (poszczególnych krajów związkowych), które stanowią 24% środków na rolnictwo, oraz budżet państwa 20%². Należy nadmienić, iż udział płatników w finansowaniu był zróżnicowany w zależności od działającego instrumentu. Niektóre działania były finansowane przez wszystkich trzech płatników, inne jedynie przez UE i budżet państwa lub budżety lokalne, bądź tylko przez UE lub władze gmin [5].

² Struktura źródeł finansowania polityki rolnej w ten sposób przedstawiała się w 2004 r.

Rys. 1. Podział środków w ramach WPR w UE i w Austrii.

Źródło: Opracowanie własne [1].

W latach 2000-2006 na Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich w Austrii przeznaczono w sumie 7 mld EUR. Do końca 2004 roku wypłacono 4,85 mld EUR, co stanowiło trzy czwarte gwarantowanego budżetu. Największa część tej kwoty – 62,1% przeznaczona została na działania rolnośrodowiskowe – ÖPUL³ oraz wsparcie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania – 26,4%. Tak wysoki odsetek środków przeznaczonych na program rolnośrodowiskowy i ONW wynika z przyjętej strategii polityki rolnej Austrii, która ma na celu niedopuszczenie do zaniechania produkcji na obszarach o trudnych warunkach gospodarowania, a także objęcie wsparciem finansowym jak największej liczby rolników w ramach działań rolnośrodowiskowych. Udział pozostałych przedsięwzięć był o wiele niższy. Rysunek 2 przedstawia strukturę podziału środków finansowych w ramach PROW.

Rys. 2. Rozdysponowanie środków finansowych na rozwój rolnictwa austriackiego wg poszczególnych działań.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [1].

³ Skrót od Österreichisches Programm zur Förderung einer umweltgerechten, extensiven und den natürlichen Lebensraum schützenden Landwirtschaft.

Uogólniając, politykę rolną Austrii w zakresie finansowania rolnictwa i obszarów wiejskich, a także podziału środków w ramach PROW, charakteryzują na tle innych państw UE trzy podstawowe różnice. Pierwsza, to podział środków między instrumenty I i II filaru WPR. W Austrii najwięcej środków, zarówno unijnych jak i krajowych, przeznaczonych jest na działania w ramach II filaru kosztem I. Druga – w Austrii głównym źródłem finansowania instrumentów polityki rolnej obok UE są budżety regionalne i budżet państwa. Dla porównania, w Polsce ze środków krajowych pochodzi jedynie 20% budżetu PROW, pozostała część to środki unijne. Ostatnia dość istotna różnica - wsparcie rolnictwa w Austrii zostało skoncentrowane na programie rolnośrodowiskowym, na który jest przeznaczona ponad połowa środków z PROW.

Przegląd programów w ramach austriackiego PROW

Z chwilą przystąpienia do Unii Europejskiej, Austria położyła głównie nacisk na wsparcie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. Już podczas negocjacji akcesyjnych zagwarantowała sobie znaczne środki na instrumenty II filaru WPR. Przyjęcie takiej strategii miało na celu wyrównanie szans konkurencji na rynku wspólnotowym rolników gospodarujących na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, a także zachęcenie ich do kontynuowania działalności rolniczej mimo utrudnień i uzyskiwanych relatywnie niższych dochodów. Jednocześnie, ograniczenie do minimum pomocy finansowej w formie płatności bezpośrednich i regulacji rynku miało zapobiec nadprodukcji w rolnictwie.

PROW w Austrii ma na celu poprawę konkurencyjności i produktywności rolnictwa i leśnictwa⁴, dlatego też działania w ramach programu rolno-środowiskowego, leśnictwa i obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania mogą być stosowane bez żadnych dodatkowych regulacji i wymogów, natomiast realizacja pozostałych działań została uregulowana odpowiednimi przepisami.

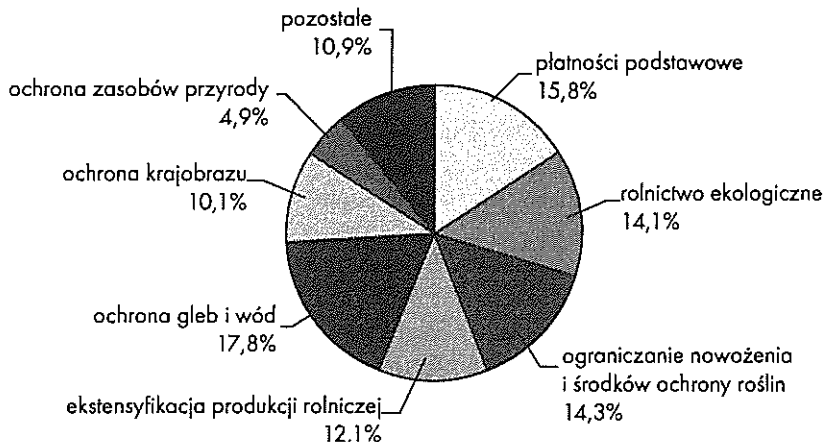
Program rolnośrodowiskowy – ÖPUL

Program rolnośrodowiskowy Austrii jest jednym z największych programów wsparcia w UE, przede wszystkim charakteryzuje się szerokim zakresem działań – obejmuje 32 programy wsparcia, które są pogrupowane w 8 kategoriach. Program jest wdrażany nie tylko na obszarach wrażliwych przyrodniczo, czy terenach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, jak ma to miejsce w innych państwach UE, ale jest dostosowany do warunków lokalnych, dzięki czemu nie jest zawężane grono jego potencjalnych uczestników⁵. Głównym celem ÖPUL jest poprawa stanu środowiska i ekologii na terenach wiejskich oraz zaangażowanie jak największej liczby rolników.

⁴ Zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) NR 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR), w austriackim PROW zostały wyodrębnione następujące działania: inwestycje w gospodarstwach rolnych, szkolenia, program młody rolnik i programy rolnośrodowiskowe, ONW, poprawa przetwórstwa i marketing produktów rolnych, leśnictwo, wsparcie dostosowania i rozwoju obszarów wiejskich.

⁵ Program ma zasięg krajowy.

W 2004 roku w programie rolnośrodowiskowym uczestniczyło 78% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą i leśną. Objęta programem powierzchnia wyniosła około 2,26 mln ha i stanowiła 89% użytków rolnych [1]. W sumie wypłacono 642 mln EUR, z czego 40% zrealizowanych środków zostało przeznaczone na następujące działania: rolnictwo ekologiczne, redukcja nawożenia i środków ochrony roślin oraz ekstensyfikacja produkcji rolniczej. Znaczną część kwoty przeznaczono również na działania związane z płatnościami podstawowymi, ochroną wód i gleb, a także ochroną krajobrazu. Rysunek 3 prezentuje podział środków finansowych z programu rolnośrodowiskowego w 2004 roku.

Rys. 3. Podział środków w ramach programu rolnośrodowiskowego w roku 2004 (wg 8 kategorii, na podstawie wypłaconych środków).

Źródło: [1].

Sukcesu programu rolno środowiskowego należy upatrywać w elastycznym podejściu do potrzeb kraju i wymagań UE, różnorodności pakietów działań oferowanych rolnikom, a także w dużym uczestnictwie zainteresowanych.

Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania

Wsparcie finansowe gospodarstw na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania w Austrii ma szczególne znaczenie. Ponad 80% powierzchni użytków rolnych zostało zakwalifikowanych do obszarów ONW, przy czym 71% to tereny góryste.

W 2004 r. z tytułu wsparcia działalności rolniczej na tych obszarach 105 tys. rolników otrzymało środki pieniężne w wysokości 274 mln EUR (przeciętnie na jedno gospodarstwo przypadło 2,6 tys. EUR). Płatności przysługujące rolnikom były zróżnicowane w zależności od stopnia utrudnień terenu, na jakich znajdowało się gospodarstwo. Ponad trzy czwarte beneficjentów działania to rolnicy z obszarów górzystych. Tabela nr 2 zawiera dane dotyczące płatności ONW z podziałem na grupy. Jak już wcześniej wspomniano, system klasyfikacji gospodarstw w zależności od stopnia utrudnień gospodarowania na terenach górzystych funkcjonuje

w Austrii od 2001 roku. Głównym kryterium podziału jest wysokość terenu n.p.m., nachylenie stoków, warunki klimatyczne i glebowe. W oparciu o nie gospodarstwa są przyporządkowane do grup i różnicowane są stawki płatności.

Tabela 2

Zróźnicowanie stawek płatności ONW w Austrii w 2004 roku

Grupy ^a	Liczba gospodarstw	Płatności razem (w tys. EUR)	Płatności (EUR/1 gosp.)	Płatności (EUR/1 ha)
Grupa 0	32 110	31 730	988	84,5
Grupa 1	22 543	51 529	2 286	140,5
Grupa 2	30 107	96 918	3 219	191,2
Grupa 3	13 224	57 716	4 365	283,2
Grupa 4	7 064	36 964	5 233	387,8
Razem	105 048	274 858	2 616	177,5

^a Grupa 0 oznacza gospodarstwa na terenach nizinnych o niekorzystnych warunkach gospodarowania, z kolei grupy 1-4 to gospodarstwa na obszarach górzystych ONW, przy czym 1 oznacza „niewielkie” utrudnienia, natomiast 4 – „ekstremalne”; wraz ze wzrostem utrudnień rośnie stawka płatności.

Źródło: [1].

Najwyższą płatność z tytułu ONW – 5233 EUR (na 1 gospodarstwo) – uzyskały gospodarstwa z grupy 4, które stanowią 6,7% gospodarstw zakwalifikowanych do ONW, najniższą natomiast – 988 EUR – gospodarstwa z terenów nizinnych (30,6% ogółu). W zależności od kierunku produkcji, gospodarstwa utrzymujące zwierzęta otrzymały najwięcej środków. W 2004 r. odsetek tych gospodarstw wyniósł 74% (wśród nich gospodarstwa z terenów górzystych 83,6%), dla których przeznaczono 92,5 % dopłat.

Wsparcie terenów ONW ma na celu zachowanie działalności rolnej na obszarach najtrudniejszych, zachowanie siedlisk i utrzymanie dotychczasowego kształtu krajobrazu, zwłaszcza na terenach górskich.

Inwestycje w gospodarstwach rolnych

Wsparcie inwestycyjne gospodarstw rolnych jest ważnym instrumentem pomocy finansowej dla rolnictwa w Austrii już od ponad trzydziestu lat. Dofinansowanie to służy głównie poprawie struktury produkcji rolnictwa, jego konkurencyjności i zachowaniu struktury agrarnej.

W latach 2000-2004 z tego działania skorzystało ponad 18 tys. gospodarstw rolnych, którym wypłacono 184,4 mln EUR. Koszt wszystkich inwestycji został oszacowany na kwotę 1,72 mld EUR. Przeciętnie na jedno gospodarstwo inwestujące przypadło 9,8 tys. EUR wsparcia, a koszt inwestycji wyniósł średnio ponad 62,5 tys. EUR.

Podział środków według rodzaju inwestycji pokazuje, iż 82% kwoty zostało przeznaczone na budowę nowych, bądź przebudowę starych budynków gospodarczych – nie tylko pomieszczeń dla zwierząt, ale również magazynów, pomieszczeń do przechowywania mleka, nawozów, maszyn rolniczych i innych. Biorąc pod

uwagę strukturę gospodarstw rolnych wg utrzymywanych zwierząt, 80% rolników to hodowcy bydła, głównie mlecznego, 10% – trzody chlewnej i 5% – pozostałych zwierząt. Jednocześnie 5% dofinansowanych gospodarstw nie utrzymywało żadnych zwierząt hodowlanych. Jedynie 3% dofinansowania zostało wykorzystane na zakup maszyn rolniczych.

Wsparcie dostosowania i rozwoju obszarów wiejskich

Wsparcie finansowe austriackich rolników w ramach dostosowania do standardów UE i rozwoju obszarów wiejskich jest kontynuacją programu z lat 1995-1999. W przeciwieństwie do lat poprzednich, z programu mogą korzystać wszystkie regiony kraju. Dofinansowanie obszarów wiejskich obejmuje szeroki wachlarz instrumentów, które są ukierunkowane na wzrost aktywności osób mieszkających na wsi, głównie na poszukiwanie nowych źródeł dochodów i form działalności rolników, poprzez rozszerzenie sektora usług i działalności wiejskiej oraz rozwój rzemiosła. Program ten ma również na celu rozwój współpracy rolnictwa z innymi sektorami gospodarki.

W latach 2000-2004 w Austrii na omawiane działanie wydano 139,9 mln EUR, co stanowiło 2,9% środków rozdysponowanych na PROW. Znaczną część środków z tego budżetu przeznaczono na ten program. Istotne znaczenie dla rozwoju austriackiego rolnictwa ma rozbudowa połączeń drogowych, na co przyznano 41,9% środków, nośników energii – 23,5%, ochrona krajobrazu wiejskiego – 11% oraz różnicowanie produkcji rolniczej – 10,5%. Mniej istotne znaczenie posiada budowa sieci wodnej (5,1%), marketing wytworzonych produktów rolnych (3,2%), a także środki na rozwój wsi (4,8%).

Leśnictwo

Powierzchnia lasów w Austrii stanowi 47,2% powierzchni kraju. Obszar leśny jest źródłem dochodu dla 170 tys. rolników. Celem wsparcia jest utrzymanie i poprawa wielofunkcyjnego rozwoju obszarów leśnych (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego), poprzez racjonalne działania odbudowujące tereny leśne zniszczone podczas klęsk żywiołowych, czy minimalizację powstawania erozji gleb. Realizacja celu łączy się z realizacją projektów w ramach innych przedsięwzięć PROW, np. przetwórstwo, marketing sprzedaży drewna i biomasy. Udział środków na wsparcie tego działania w latach 2000-2004 wyniósł 1,8% PROW, tj. 86,7 mln EUR. Największym wsparciem zostały objęte projekty związane z ochroną i kultywowaniem upraw oraz utrzymaniem ekologicznej i gospodarczej stabilności obszarów leśnych. Do pozostałych można zaliczyć: przetwórstwo i marketing, zrzeszenie właścicieli lasów, innowacje i doradztwo.

Podejmowanie działalności przez młodych rolników

Wsparcie finansowe przyznawane młodym rolnikom jest jednorazową dopłatą, o jaką może ubiegać się rolnik w momencie przejęcia gospodarstwa rolnego. Wielkość kwoty dopłat jest uzależniona od liczby osób pracujących w gospodarstwie. Obecnie przysługujące należności przedstawiają się następująco:

- 1850 EUR maksymalnie na 1 gospodarstwo zatrudniające od 0,5 do 1 AWU⁶;
- 7450 EUR maksymalnie na 1 gospodarstwo od 1 AWU pracy w rolnictwie i od 50% czasu pracy poza rolnictwem;
- 9500 EUR maksymalnie na 1 gospodarstwo od 1 AWU pracy w rolnictwie i poniżej 50%, czasu pracy poza rolnictwem (większość pracy w rolnictwie).

W latach 2000-2004 na wsparcie dla młodych rolników podejmujących działalność wydano 1,4% wszystkich środków z PROW. W ramach tego działania przyznano pomoc finansową 7 276 gospodarstwom rolnym, wypłacono 65,7 mln EUR. Sumę kosztów rozpoczęcia działalności dla wszystkich młodych rolników oszacowano na 357,6 mln EUR.

Liczba uczestników wskazuje, iż 82% gospodarstw pochodziło z obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania. Obecnie na jedno gospodarstwo w Austrii przypada przeciętnie 9 tys. EUR⁷, kwota ta jest zbliżona do średniej unijnej, która wynosi 10 tys. EUR na gospodarstwo. Spośród wszystkich uczestniczących gospodarstw jedynie 1270 skorzystało z tego działania, pozostałe uczestniczyły równolegle w innych działaniach PROW.

Szkolenia

W celu poprawy kwalifikacji zawodowych rolników oraz osób pracujących w leśnictwie, część środków w ramach PROW została przeznaczona na szkolenia [4]. Realizacja tego celu odbywa się poprzez przyznanie środków na edukację i szkolenia, częściowe finansowanie organizacji i realizacji kursów oraz zakup materiałów szkoleniowych.

W Austrii w latach 2000-2004 na szkolenia wydatkowano 0,6% środków PROW. Największa część kwoty została przekazana do firm zajmujących się przeprowadzaniem szkoleń.

W zakresie podnoszenia kwalifikacji osób pracujących w rolnictwie, Austria oferuje około dwunastu kursów szkoleniowych z różnych dziedzin ekonomii. Największym zainteresowaniem wśród uczestników cieszy się kurs telekomunikacji, produkcji zwierzęcej i zarządzania. Kobiety znacznie częściej niż mężczyźni wybierały telekomunikację oraz kursy związane ze zdrowiem i konsumentem. Z kolei szkolenia z zakresu produkcji zwierzęcej i roślinnej, leśnictwa, ochrony środowiska i upraw ekologicznych, technik ogrzewania i energii były preferowane przez mężczyzn.

Wkład i zaangażowanie władz w wykształcenie jest istotne nie tylko z punktu widzenia krajowego, ale również regionalnego. Wykształcenie rolnicze ma ogromne znaczenie dla przyszłego rozwoju wsi, odgrywa kluczową rolę w zrozumieniu

⁶ Roczna jednostka pracy AWU jest ekwiwalentem czasu przepracowanego w ciągu roku w gospodarstwie rolnym przez 1 osobę pełnozatrudnioną w rolnictwie. W Austrii przyjęto 2000 godzin przepracowanych w ciągu roku jako równoważnik pełnego etatu (roczną jednostką pracy), w Polsce natomiast jest to 2120 przepracowanych godzin na rok, a w Niemczech 2200 godzin.

⁷ W strukturze finansowania 92% wszystkich gospodarstw otrzymało najwyższą kwotę przysługującego wsparcia – do 9 500 Euro, 6% - do 7 450 EUR, a pozostałe 2% najniższą należność – do 1 850 EUR.

i realizacji wspólnych celów austriackiego PROW. W przyszłości pożądane jest dalsze wspieranie szkoleń oraz rozszerzenie grupy osób uprawnionych do otrzymania wsparcia.

Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych

W latach 2000-2004 na finansowanie poprawy przetwórstwa i marketingu produktów rolnych przeznaczono 1,1% środków PROW, tj. 52,4 mln EUR. Dystrybucja kwoty finansowej na ten cel służy wzmocnieniu konkurencji, poprzez obniżenie kosztów produkcji, wspomagając przy tym produkcję lokalną. Wsparciu podlegają projekty inwestycyjne związane z dostosowaniem zakładów działających w obszarze przetwórstwa i marketingu produktów rolnych do warunków funkcjonowania na Jednolitym Rynku Unijnym. Liczba zatwierdzonych projektów wyniosła 386, z czego najwięcej związanych było z sektorem mleka (28,9%), mięsa (21,5%) i wina (14,9%).

W wielu sektorach znaczna część projektów miała za cel: poprawę jakości produktu, tworzenie nowych miejsc pracy zarówno dla mężczyzn jak i kobiet, zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko, a także poprawę warunków higieniczno-sanitarnych produkcji. W mniejszym stopniu projekty dotyczyły ulepszenia struktury logistycznej.

Podsumowanie

Działania w ramach instrumentów II filaru WPR są ukierunkowane na rozwój obszarów wiejskich. Istotne jest właściwe rozdysponowanie środków finansowych pomiędzy poszczególne działania oraz ich wykorzystanie przez rolników. Rozwój obszarów wiejskich poprzez odpowiedni system finansowania należy rozumieć nie tylko jako modernizację tego sektora, ale przede wszystkim przyjazne środowisku systemy gospodarowania, ochronę krajobrazu i bioróżnorodności regionów. Główną rolę odgrywają tu programy rolnośrodowiskowe i wsparcie obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania.

Sukces Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich w Austrii był możliwy dzięki trafnemu rozpoznaniu potrzeb regionu, objęciu programem całego kraju, a także dużemu zainteresowaniu uczestników. Polityka rolna w Austrii poprzez wsparcie finansowe, głównie podtrzymywanie dochodów rolników, zachęca do kontynuacji działalności rolniczej na obszarach trudnych oraz stosowania praktyk rolniczych przyjaznych środowisku naturalnemu. Dlatego też istotne znaczenie ma łożenie środków na program rolnośrodowiskowy i ONW.

Obecnie kierunek polityki rolnej UE ulega zmianie. WPR poszukuje nowych sposobów wsparcia rolnictwa, niekoniecznie drogą dopłat bezpośrednich. Sposób subwencjonowania rolnictwa, jaki Austria wybrała dziesięć lat temu, z perspektywy czasu wydaje się być najlepszym rozwiązaniem dla tego kraju, głównie z uwagi na specyfikę rolnictwa. Chcąc dbać o środowisko naturalne, wspierać dochody rolnicze i uniknąć problemu nadprodukcji towarów rolniczych, WPR od pewnego czasu zmierza w tym samym kierunku.

Literatura:

1. Evaluierungsbericht 2005. Update-Evaluierungs des Österreichischen Programs für die Entwicklung des ländlichen Raums.
2. Grüner Bericht. Wien 2006.
3. Materiały konferencyjne: Knöb I. Programowanie rozwoju obszarów wiejskich na okres 2007-2013 w Austrii. Kraków, grudzień 2005.
4. Rozporządzenie Rady (WE) NR 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR).
5. Wagner K.: Zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich w Austrii /w:/ J. S. Zegar Koncepcja badań nad rolnictwem społecznie zrównoważonym. Warszawa 2005.
6. Wagner K.: The EU-Rural Development Policy in Austria /w:/ Rural development capacity in Carpathian Europe. ERDN, Warszawa 2005.